

‘පටියාන’ ධර්ම දේශනා මාලාව
‘වීථි වාර - ආරම්භ ප්‍රත්‍යය’
26.04.2018

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

තුන්ලෝකාග්‍ර වූ භාග්‍යවත් වූ අරිහත් වූ සර්වඤ්ඤ සම්මාසම්බුදුරජාණන් වහන්සේට සීල සම්පත්තියෙන් සමන්තාගත වූ සමාධි ගුණයෙන් සමන්තාගත වූ උතුම් වූ ප්‍රඥා ගුණයෙන් සමන්තාගත වූ විමුක්තියෙන් විමුක්ති ඥාන දර්ශනයෙන් සමන්තාගත වූ සම්මා සම්බුදුරජාණන්වහන්සේට තමන් වහන්සේ විසින් අවබෝධ කොට ගත්තා වූ පිරිසිදු වූ ශ්‍රී සද්ධර්මයෙන් ලෝක සත්වයා වෙනුවෙන් මහා කරුණාවෙන් දේශනා කරමින් සත්වයන්ට නිර්වාණ මාර්ගය පහදා වදාළා වූ ශාන්ති නායක සම්මා සම්බුදු රජාණන්වහන්සේට මම නමස්කාර කරනවා, මාගේ නමස්කාරය වේවා!

උතුම් වූ ශ්‍රී සද්ධර්ම රත්නයට මම සිරසින් වැඳ නමස්කාරය කරනවා, මාගේ නමස්කාරය කරනවා.

ඒ උතුම් ධර්ම මාර්ගයේ ගමන්කොට නිවනින් සැනසී ගියා වූ ධර්ම මාර්ගයේ පිහිටා සිටින්නා වූ අෂ්ඨාර්යපුග්ගල මහා සංසරත්නයට මම නමස්කාර කරනවා, මාගේ නමස්කාරය වේවා!

බුද්ධ රත්නයේ ධර්ම රත්නයේ සංඝ රත්නයේ අනන්ත අපරිමාණ ගුණානුභාව බලයෙන් නමස්කාර කිරීමේ කුසල චේතනාවන්ගේ ධර්ම චේතනාවන්ගේ ආනුභාව බලයෙන් අද මේ ධර්ම සකච්ඡාවට ඉදිරිපත් වී සිටින්නා වූ පින්වත් සියලුම දෙනා මේ මොහොත දක්වාම උපදවා ගත්තාවූ සියලුම පිරිසිදු කුසල චේතනාවන්ගේ ධර්ම චේතනාවන්ගේ ආනුභාව බලයෙන් සෑම දෙනාටම අදත් කියලා දෙන්න බලාපොරොත්තු වෙන්නා වූ ඉදිරිපත් කරගන්නා වූ ධර්ම කාරණා සියල්ලම ඉතාමත්ම හොඳින් තේරුම් ගන්න වටහා ගන්න හැකිවේවා! ඉදිරිපත් වෙන ධර්ම කරුණු සියල්ලක්ම හොඳින් අවබෝධ වේවා! මේ අවබෝධය මේ හිතීම මේ මෙනෙහි කිරීම සෑම දෙනාටම මාර්ගයක් වේවා! මාර්ගයේ ගමන් කිරීමේදී නිවරණ ධර්මයන්ගෙන් බාධක නොවී පිඩාවන්ට පත්නොවී ඒකාග්‍රතා සිතින් යුක්තව සෑම ධර්ම කාරණයක්ම හොඳට මෙනෙහි කරගෙන ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරගෙන භාවනා අරමුණක් හැටියට හිතීන් සලකාගෙන කෙලෙසුන් නසාගෙන සෑමදෙනාටම උතුම් අමාමභ නිවනින් සැනසෙන්න ලැබේවා! කියලා මෙමතියෙන් පළමුකොටම ප්‍රාර්ථනා කරනවා. ආශීර්වාද කරනවා. එසේ ප්‍රාර්ථනා කරමින් මම මේ පින්වතුන්ට අද දවසට කියලා දෙන්න හිතාගෙන ඉන්න ධර්ම කරුණු ටික කියනවා.

පහුගිය සතිය වෙනකොට අපි ආරම්භ ප්‍රත්‍යයේ වාර කීපයක් කිව්වා. විසර්ජනා වාර විග්‍රහයක් මේ සිද්ධ කරන්නේ. ඒ විසර්ජනා වාර වල කුසල ධර්මයක් අකුසල ධර්මයන්ට හේතුවෙන ආකාරයක් මෙතැන කියන්නේ.

2 වෙනි විචිය

කුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස ආරම්මණපච්චයෙන පච්චයො කියන තැන තමයි අපි කියාගෙන යන්නේ.

කාමාවචර වශයෙන් ඇතිවෙන කුසල ධර්මයන් පිළිබඳව අපි කලා කළා. ඉතින් අද මම ධ්‍යානයක් කොහොමද අකුසල ධර්මයන්ට ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය උපකාරය සිද්ධ කරගන්නේ කියන බව සලකා බැලුවොත් හොඳයි කියලා කල්පනා කරනවා. මේ වෙනකොට අපේ පින්වතුන් ආරම්මණ ස්වභාවයත් ඒවාගේම සිතේ තිබෙන්නා වූ අරමුණ ගැනීමේ ස්වභාවයත් අරමුණේ තිබෙන්නා වූ හිතට හසුවීමේ ස්වභාවයත් කියන ධර්ම ස්වභාව දෙක යම්තරම් හිතට පින්තුර ගතකර ගැනීමක් වටහා ගැනීමක් කරගෙන තිබෙනවා කියලා අපි විස්වාස කරනවා.

අපේ හිතේ තිබෙනවා අරමුණු ගැනීමේ ගුණ ස්වභාවයක්. ඒක මහා අමුතු ධර්ම ශක්තියක්. මේ හිත කියල කියන්නේ විඤ්ඤාණය කියලා කියන්නේ ජේන්තෙන් නැති ධර්මයක්. ඒවාගේම හිතේ පහළ වෙන්නා වූ විත්තගති ස්වභාවයනුත් මහා අමුතුම ධර්ම ස්වභාවයන්. ඒවත් පෙන්වන්නේ නෑ. ඒ හිතටයි චෛතසික ධර්මයන්ටයි තිබෙනවා අරමුණකට හැරිලා ඒ අරමුණ සම්බන්ධයෙන් ක්‍රියාත්මක වීමේ අමුතුම විදියේ ගුණ ස්වභාවයක්, අමුතුම විදියේ ගති ස්වභාවයක්. විශේෂයෙන්ම හිතේ තිබෙනවා ගතියක් අරමුණට හැරෙන්න පුළුවන්. ඒක අපි විත්ත කාණ්ඩයේදීම දැන ගන්නා.

ආරම්මණයේ තිබෙනවා අරමුණ ගන්නා ගතිය තිබෙන්නා වූ සිතට සහ චෛතසික ධර්ම වලට හැරිලා ඒකට උපකාර වීම වශයෙන් තමන්ව ඒ පැත්තට හැරී ඉදිරිපත් වෙන ගතියක්. ඒක ආරම්මණයේ තිබෙන්නා වූ අමුතුම විදියේ උපකාරක ධර්ම ශක්තියක්. ඒක හැම දේකම තිබෙනවා. අතීතයේ සිද්ධ වෙච්ච දේවල් වලත් තිබෙනවා. වර්තමානයේ මේ මොහොතේ සිද්ධ වෙන දේවල්වලත් තිබෙනවා. අනාගතයේ වෙන දේවල් වලත් තිබෙනවා. ඊළඟට විත්ත ධර්ම වලත් තිබෙනවා ආරම්මණයක් හැටියට හිතකට දැනී යන ගතියක්. චෛතසික වලත් තිබෙනවා තමන් අරමුණක් වෙලා හිතකට දැනී යන ගතියට උදව් වෙන ගතිය. රූප වලත් තිබෙනවා හිතට අරමුණක් ලෙස අරමුණු වීමේ ගුණය. විදර්ශනා ඥාන වලත් තිබෙනවා. ධ්‍යාන ආරම්මණ වලත් තිබෙනවා. මනෝමය ධර්මවලත් තිබෙනවා. නිර්වාණ ධාතුචේත් තිබෙනවා ඒ හින් වලට අරමුණක් හැටියට අරමුණු වෙන ගතිය. එහෙම පරාසයක් එහෙම ධර්ම ස්වභාවයක් ගැන තමයි මේ දවස්වල අපි කලා කරන්නේ.

පළමුවෙන් අපි කිව්වා කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස ආරම්මණපච්චයෙන පච්චයො කියලා. ඒ කුසල ධර්මයක් කුසල ධර්මයකටම අරමුණු වෙනහැටි. මේ දවස්වල අපි කලා කරනවා කුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස හෙතුපච්චයෙන පච්චයො යනුවෙන්. මේ කුසල ධර්ම තැන් කීපයකදී හඳුනා ගන්නවා. ‘කාමාවචර කුසල ධර්ම’ ‘රූපාවචර කුසල ධර්ම’ ‘අරූපාවචර කුසල ධර්ම’ ‘ලෝකෝත්තර කුසල ධර්ම’ කියලා. එවාගෙන් මේ

වේලාවේදී අපි සලකනවා රූපාවචරයක් පිළිබඳව. ඒකෙ පාලි පදය මේ විදියට සඳහන් වෙනවා.

- ක්‍ෂාන්තා චූට්ඨභිත්වා ක්‍ෂාන්තං අස්සාදෙති අභිනන්දති; තං ආරඛ්භ රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, උද්ධච්චං උප්පජ්ජති.

ක්‍ෂාන්තා චූට්ඨභිත්වා ක්‍ෂාන්තං අස්සාදෙති අභිනන්දති කියන මේ කාරණය භාවනා වැඩසටහන් වලට ගියහම යම් යම් අවස්ථාවලදී අපිට දකින්න පුළුවන් යෝගාවචරයෙන් එක්ක කථා කරනකොට. ධ්‍යානයකින් නැගිටලා ධ්‍යානය ආස්වාදනය කරනවා. දැන් මේක කරන්නේ, විත්ත එකාග්‍රතාවයෙන් යුක්තව පංච නීවරණ ධර්මයන් යටපත් උනහම ඒ කියන්නේ කාමච්ඡන්දය යටතියහම ව්‍යාපාදය එන්නේ නැතුව යටට ගිලා බැස්සහම හිත සෞම්‍යයි. ඒවගේම වීර්ය සමවෙලා තිබෙනවා. ජීනම්ද්ධයත් එන්නේ නෑ. ඒවගේම සිතේ වික්ෂිප්ත ගතියක් නෑ. සිත එහෙ මෙහෙ දුවන්නේ නෑ. උද්දව්වය කුකුච්චය නෑ. සිතේ ඒකාග්‍රතාවය හොඳයි. තමන් මෙනෙහි කරන්නා වූ ආරම්භණය පිළිබඳව සැකසංකාවක් මුකුත් නෑ. විචිකිච්ඡාවක් නෑ. මේ ධර්මතා 5 නැතුව පවත්වාගෙන යන සිත සමාධිගත වෙනවා. ඔය විදියට නීවරණ යටකරගෙන ධ්‍යානගත වෙන්නේ අරමුණක් ඇතුවයි. ඒ කියන්නේ ධ්‍යානයකට පත්වෙන්නේ ලස්සන ප්‍රතීත ශාන්ත ඒවාගේම හොඳ පිරිසිදු ධ්‍යාන අරමුණක් මතුකරගෙන ධ්‍යාන අරමුණකට යොමු වෙලා ධ්‍යාන අරමුණ අල්ලාගෙන තමයි සිත ඒකාග්‍රතාවයට පත්වෙන්නේ. අරමුණට අනුව තමයි විතක්කයත් විචාරයත් ප්‍රීතියත් ක්‍රියාත්මක වෙන්නේ. එතකොට මේ විතක්ක විචාර ප්‍රීති සුඛ ඒකාග්‍රතාවයන් මතු වෙන්න ලස්සන ප්‍රසන්න වූ ශාන්ත වූ ධ්‍යාන ආරම්භණයක් තිබෙන්න ඕනෑ. එතකොට ඒ ධ්‍යානය ඇතුලේ ඉන්නකොට ප්‍රීතිය සුඛය හොඳට දැනෙනවා. ශාන්තයි සමයි. ආන්න ඒවගේ මානසික තත්වයකට එනම් ධ්‍යානයකට සිත පත්වෙලා ඒ ධ්‍යානයේ විනාඩි දෙකක් තුනක් හෝ වේවා පහක් දහයක් හෝ වේවා ඉඳලා ඒ ධ්‍යානයෙන් ගොඩ එනවා (ක්‍ෂාන්තා චූට්ඨභිත්වා). ඒකයි ක්‍ෂාන්තා චූට්ඨභිත්වා කියලා කියන්නේ. ඒ කියන්නේ ධ්‍යානයෙන් නැගිටිනවා.

එහෙම නැගිටපු ගමන්ම ප්‍රායෝගික වශයෙන් තමන් අත්දැකපු ඒ ධ්‍යානය ළඟ ගතියක් තිබෙනවා. දැන් මොහොතකට කලින් තමන්ගේ හිත ක්‍රියාත්මක වෙච්ච තැන තිබූ සැපය හොඳට මතකයි. ඒක නිසා ඒ තමන් මොහොතකට කලින් ධ්‍යානයක් අස්සට හිත යවලා ඒ විදපු ස්වභාවය ඒ විදපු ධ්‍යාන ශාන්තිය ඒ උපශාන්ත ගතිය ‘අනේ මෙහෙම එකක් මට තිබුණා නේද’ කියලා ආස්වාදනය කරනවා ඒකට ඇලෙනවා. = අස්සාදෙති අභිනන්දති. ඒවාගේම හොඳයි කියලා හොඳට සිතීන් ඒක විද ගන්නවා. ඒ තමන් ඉස්සර වෙලා විදපු අත් දැකපු මානසික ධ්‍යාන ධර්ම ස්වභාවය සිතීන් ශාන්තයි හොඳයි කියලා හිතනකොට උපදිනවා මහා බලවත් වූ ඇලීම් ස්වභාවයක්. ඒක වචනයෙන් කියන්නේ තං ආරඛ්භ රාගො උප්පජ්ජති කියලා = ඒ නිසා රාගය උපදිනවා. ඒ විතරක් නොවෙයි. ඒ නිසා තමන් ‘මම ධ්‍යානයක් උපදවා ගත්තා, මට දැන් ධ්‍යානයක් තිබෙනවා. ඒක හොඳයි’ කියන අදහස

දෘෂ්ටිමය මූලික වෙනවා. ‘දැන් මම ධ්‍යානයක් තිබෙන කෙනෙක්. ‘මීට ඉස්සෙල්ලා මම ධ්‍යානයක් අත් වින්දා, මගේ භාවනාව හරි හොඳයි’ කියලා මමත්වය මුල් කරගෙන මේ ධ්‍යානය ඇති කරගත්තේ මම කියන හැඟීමත් එක්ක දෘෂ්ටිය උපදිනවා.

දැන් බලන්න මෙතැනදී මේ ඇලීමට මේ දෘෂ්ටිගත වීමට පාදක උනේ මොකක්ද? අර හොඳම හොඳ ශාන්ත වූ ධ්‍යානය. ධ්‍යානය අකුසල් නොවෙයි. ධ්‍යාන ආරම්භණයත් අකුසල් නොවෙයි. ධ්‍යාන ආරම්භණයට අනුව නැමි ගියාවූ හිතත් අකුසල් නොවෙයි. ඒවගේම ධ්‍යාන ධර්මවන විතර්ක විචාර ප්‍රීතිසුඛ ඒකාග්‍රතාවයත් අකුසල් නොවෙයි. ඒවා කුසල්. පිරිසිදුයි. පිරිසිදු උනාට ඒවා පස්සේ අරමුණු වෙනවා අකුසල ධර්ම හැදෙන්න. රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, උද්ධච්චං උප්පජ්ජති. ඒ කියන්නේ සැකසංකා ඇතිවෙනවා. ඒවගේම ඒක නැති උනා කියලා නොසන්සුන් ගතියක් ඇතිවෙනවා. ‘ධ්‍යානය තිබිලා නැති උනා ආයෙමත් ඒක ගන්න පුලුවන්ද වේදෝ’ කියලා සිත කැළඹෙන ස්වභාවයකට පත්වෙනවා. ආන්ත ඒකට කියනවා විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, උද්ධච්චං උප්පජ්ජති කියලා. ආත්ම වශයෙන් කෙනෙක් වශයෙන් ගත්කල දෘෂ්ටිය ඇතිවෙනවා. ඇලීම් වශයෙන් ගත්තම රාගය ඇතිවෙනවා.

මේ ධ්‍යානයකට සමවැද්දනාට පස්සේ සිද්ධ වෙන ස්වභාවය. ඕක පළවෙනි ධ්‍යානය වෙන්න පුළුවන්. දෙවෙනි ධ්‍යානය වෙන්න පුළුවන්. තුන්වෙනි ධ්‍යානය හතරවෙනි ධ්‍යානය වෙන්න පුළුවන්. හතරවෙනි ධ්‍යානය පදනම් වූ අරුපාවචර ධ්‍යානය වෙන්න පුළුවන්. කුමන හෝ වේවා ධ්‍යානයක ධ්‍යාන ධර්මයෝ ඇලීම් ගතියෙන් යුක්ත වෙච්ච රාග අකුසල සිතුවිලි පහළ වෙන්න ඒවා මුල් වෙනවා. ඒවාගේම සැකසංකා ඇතිවෙන්න ඒවා මුල් වෙනවා. උද්ධච්චය කියන අකුසලය ඇතිවෙන්න මුල් වෙනවා. දෘෂ්ටිය ඇතිවෙන්න මුල් වෙනවා.

සමහර වෙලාවට කෙනෙකු මෙහෙමත් දෘෂ්ටි ගත වෙන්න පුළුවන්. ධ්‍යාන ධර්මයම ආත්මයක් කියලා සලකන්න පුළුවන්. සමහර ආගම්වල සමහර දෘෂ්ටිවල බ්‍රහ්මයාට තමන්ගේ ජීවිතිය එක්කාසු වෙනවා කියන්නේ ඔයවගේ ස්වභාවයක්. ධ්‍යානයක් ලැබිලා මහා බ්‍රහ්මයාට දෙවියන්ට එක්කාසු වෙනවා කියලා අදහසක් දාගන්නවා. එතකොට දෘෂ්ටිගත වෙනවා. දැන් බලන්න මේ අකුසල ධර්ම ටික එනම් විචිකිච්ඡාව උද්ධච්චය දෘෂ්ටිය උපදින්න ආරම්භණ ප්‍රත්‍යයයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙන ගතියක් තිබෙනවා මේ ධ්‍යාන ධර්මවල. ඒක නිසා තමයි කියන්නේ ඝානා වූට්ඨිභිත්වා ඝානං අස්සාදෙති අභිනන්දති කියලා. නමුත් මෙතැන කියන්නේ නෑ ධ්‍යානය ඇතුලේ ඉඳගෙන මේක කරනවා කියලා. ධ්‍යානය ඇතුලත ඉඳගෙන එහෙම කරන්න බෑ. ධ්‍යානය ඇතුලත ඉඳගෙන ඉන්නතාක් කල් එයාගේ හිතට වෙන කිසිම දෙයක් කරන්න බෑ. වෙන කිසිම දෙයක් කරනවා නම් ඒක ධ්‍යානයක් නොවෙයි. ඒක නිසා එහෙම ඇලීමක් ඇතිවෙන වෙලාවට ධ්‍යානයක් නෑ. ඒ වෙලාවට එයා අරමුණු කරන්නේ ටිකකට කලින් අතීත වශයෙන් පැවතුනාවූ ධ්‍යාන ධර්ම තමයි අරමුණු කිරීම් වශයෙන් අරමුණු කරන්නේ.

තව එකක් තිබෙනවා මෙහෙම. යම් කිසි කාරණයක් නිසා තමන්ගේ අසනීපයක් නිසා හෝ පුරුදු පුහුණු කරපු නැති නිසා හෝ මොකක් හෝ දෙයක් නිසා ධ්‍යානය තමන්ගෙන් ගැලවීලා යනවා. මතක් කරනවා මතක් කරනවා ධ්‍යානය එන්නේ නෑ. ඒකට කියනවා ධ්‍යානය පිරිහෙනවා කියලා. ධ්‍යානයට ගොඩ වෙන්න බෑ. දැන් සමහර වෙලාවට කොච්චර ධ්‍යාන ශක්තිය තියාගෙන හිටියත් නිතර පරිභාවිතා කරන්නේ නැත්නම් ඒකට යාගන්න බැරි වෙනවා. ඒකට කියනවා පිරිහෙනවා කියලා. ධ්‍යානවල තිබෙන්නේ, ධ්‍යාන සලකුණ හිතේ තියාගන්න ඕනෑ. ධ්‍යාන නිමිත්ත ඒකට එක්කාසුවෙන ස්වභාවය හිතා ගන්න ඕනෑ. පූර්ව කෘතිය සලසා ගන්න ඕනෑ. ඊට පස්සේ අධිෂ්ඨාන ශක්තිය හදාගන්න ඕනෑ. මේවා නොකර හිටියහම ඒක නැතිවෙනවා. ඊළඟට ධ්‍යානයෙන් පිරිහෙනවා. ධ්‍යානයෙන් පිරිහුණාම

• ක්‍රමයෙන් පරිහීන විපජ්ජිමාදියානු දොමනස්සං උප්පජ්ජති

තමන්ට ඉස්සරවෙලා රූපාවචර ධ්‍යාන ශක්තියක් අරූපාවචර ධ්‍යාන ශක්තියක් තිබුණා. නමුත් ඒක දැන් නෑ. දැන් මට ඉස්සරවෙලා තිබිව්ව ධර්මය මතක් වෙනවා. මතක් වෙලා ඒ පිරිහී ගියා වූ ධ්‍යානය පිළිබඳව ‘අතේ මේක දැන් නෑනේ’ කියලා ඒ පිරිහුණ ධ්‍යානයේ ස්වභාවය සිහිවෙන කොට තමන්ගේ සිතට දොමනස් ගතියක් ඇතිවෙනවා. ඒ දොමනස් ගතිය කියන එක මහා සත්වයෙක් මරන්න ඒ වගේම කෙනෙකුට පීඩාවක් කරන්න තරම් ඒවගේ මහා බලවත් එකක් නොවෙයි.

මේකත් දුක්ඛ සත්‍යය ගැන කියන තැනක්. යම් කිසි දෙයක් තමන්ට කැමතිනම් ඒ දේ නොලැබෙන්නේ නම් දුකයි කියලා තිබෙනවා = යම්පිච්ඡං න ලහති තම්පි දුක්ඛං. ඒවාගේම යම් කිසි දෙයක් අකමැති නම් ඒ දේ ලැබීමත් දුකයි කියනවා. ඒවගේ තමන්ට සැපයි හොඳයි කියලා තමන්ට තිබිව්ව දේ වෙන්වෙලා සිතින් අයිත්වෙලා ගියා. ඒ ගැන මතක් වෙනකොට තමන්ට ඇතිවෙනවා දෝමනස්සයක්. ඒ කියන්නේ නුරුස්සනා ගතියක්. ඒ නුරුස්සනාගතිය වැඩ කරන්නේ චිත්ත විචියකින්. ඒ දෝමනස්ස සහගත සිත මනෝද්වාරිකයි. ඒක හවාංගයෙන් පෙරලිලා එනවා. ඊළඟට හවාංග උපච්ඡේදනය වෙනවා. උපච්ඡේදනය වෙලා මනෝද්වරාවජ්ජන චිත්තය පහළ වෙනවා. ඊට පස්සේ පිරිහී ගියා වූ ඒ ධ්‍යානය පිළිබඳව ද්වේශය කරන්නා වූ නුරුස්සනා ගතියෙන් යුක්ත වූ ජවන් සිත් පහළ වෙනවා. ඒ ජවන් සිත්වලට අරමුණු වෙන්නේ අර කියන්නා වූ ධර්ම. ඒක නිසා මෙතැනදී කියනවා කුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස ආරම්මණපච්චයෙන පච්චයො කියලා. කුසල ධර්මයක් අකුසල ධර්මයකට ආරම්මණ ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙනවා කියලා. මැකී ගියත් අතීතයට ගියත් යම් කිසි දෙයක් පහළ වෙලා ඒක දැනට නැතත් ඒ අතීතයට ගියා වූ ස්වභාවයේ තිබෙනවා වර්තමානයේ දෙයකට යම් කිසි දැනෙන්නා වූ දැනී යන්නා වූ අමුතුම විදියේ ගුණ ස්වභාවයක්.

මේ කාලය බුදුරජාණන්වහන්සේගේ බුදුවීම උප්පත්තිය පරිනිර්වාණය සිහිපත් කරන කාලයක්. ගාමිහීර වූ ඥාන සම්පත්තියක් සර්වඤ්ඤාඥානයක් උන්වහන්සේට තිබුණා මේ ධර්ම වල තිබෙන්නා වූ ගාමිහීරත්වය මේ විදියට වෙන වෙන් වශයෙන් තේරුම් ගන්න සහ ඒ වාගේම අවබෝධය කරගන්න. ඒ දේශනා කරපු දේ තමයි අපි මේ උන්වහන්සේට

නමස්කාර පූර්වකව මේ කාලයේ මේ කථා කරන්නේ සහ සාකච්ඡා කරන්නේ. ඔය විදියට තමයි අකුසල ධර්මයන් අරමුණු වෙමින් යන තාලේ.

දැන් අපි මේ වෙනවිට උපෝසථයක් සිද්ධ කරලා ඒ උපෝසථය අරමුණු කරනකොට ඇතිවෙන කුසල් සිත් සහ උපෝසථයක් කරලා ඒක අභිනන්දනය කරනකොට ඇතිවෙන බොහෝම සියුම් වූ අකුසල් සිත් ගැනත් කිව්වා. දැන් තව එකක් තිබෙනවා.

භාවනා කරන්නා වූ භාවනා වැඩ සටහන් වලට සම්බන්ධ වෙලා කටයුතු කරන්නා වූ ගැඹුරු ධර්ම සාකච්ඡා කරන පිංවත් පිරිසක් තමයි මේවා අහන්නේ. එතකොට යම්කිසි වේලාවක අපි හිතමු රූපාවචර ධ්‍යානයක් නැතුව අරූපාවචර ධ්‍යානයක් නැතුව අපි හිතමු සාමාන්‍ය මානසික ශාන්තියක් ලැබෙන උපචාර සමාධි අවස්ථාවක හෝ නැත්නම් එතැනින් ටිකක් ඉස්සරහට ගියා වූ ප්‍රථමධ්‍යාන අර්පණා අවස්ථාවක් හෝ යම්කිසි කෙනෙක් අත්විඳලා තිබෙනවා නම් ඒ අත්විඳපු ධර්මය හොඳට මතකයි. එහෙම මතක් වෙන්න හේතුව තමයි උපචාර අවස්ථාවේ උනත් අර්පණා ධ්‍යාන අවස්ථාවේ උනත් ඒ මානසික ශක්ති ස්වභාවය උද්ධව්වයෙන් තොරයි. ඒකාග්‍රතාවයෙන් ඉතාමත් ප්‍රබලයි. සමාධි ගුණයෙන් යුක්තයි. එතකොට වෙන වටපිටාවේ දෙයක් මතක් වෙන්නේ නෑ. අරමුණු වෙන්නේ නෑ. ඒක නිසා ඒක හරිම ශාන්ත සුන්දර ගුණ ස්වභාවයක් තිබෙන නිසා ඒකෙන් එළියට ආවත් ඒක හොඳට මතක් වෙනවා.

භාවනා session එකක උදේ කාලයේ හෝ වේවා හැන්දෑවේ හෝ වේවා භාවනා ආසනයේ වාඩිවෙලා ඒ ආසනයේ හොඳට විත්ත ඒකාග්‍රතාවය සමාධිය ගුණයන් පවත්වාගෙන ඒ සමාධි ගුණය අත් විඳලා සමාධි ගුණය ගන්න මහන්සි ගන්නවා, පස්සේ අවස්ථාවකදී. භාවනා ආසනයෙන් නැගිටලා යන්නේම කෙනෙක් ‘මම ඊළඟට වාඩි වෙලා භාවනාව මේ විදියටම කරලා මේ විදියටම මම මේක අත්විඳිනවා කියන හිත ඇතුව. එහෙම හිතක් එතකොට පසුව ඒ ආසනයේ ගිහිල්ලා වාඩි වෙන්නෙම බලාපොරොත්තුවක් ඕනෑකමක් ඇතුවයි. ඔය ධ්‍යාන ධර්ම වල එහෙම ගතියක් තිබෙනවා. ඒ තමයි ඇලීම් ඇතිවෙන විදිය. ඒකෙන් තමයි අපි තේරුම් ගන්නේ මේ තමයි අර ‘පරණ ධ්‍යානයට ඇලීම’ කියලා. ඒවාගේම තමයි බලාපොරොත්තුව හොඳට තිබෙනවා. එතැනදී බලාපොරොත්තුව තිබෙන්නේ ආස්වාදනය අභිනන්දනය යන දෙකම එතැන ක්‍රියාත්මක වෙන නිසා. සමහර වෙලාවට අපි දැකලා තිබෙනවා කථා කරලා තිබෙනවා සකච්ඡා කරලා තිබෙනවා මේ පින්වතුනුත් අත් විඳලා ඇති ඒ ඉස්සරවෙලා අත්විඳපු දේ ඒ භාවනාවට අරමුණු වෙච්ච දේ දැන් එන්නේ නෑ. එතකොට ‘අනේ මේක ආවේ නෑ’ කියලා නුරුස්නා ගතියක් ඇතිවෙනවා. ඒ අය කියනවා ‘මම මහන්සි ගත්තා අද මගේ භාවනාව හොඳ නෑ ආසනය හරි ගියේ නෑ අද මේක ආවේ නෑ’ කියලා හරිම සියුම් වෙච්ච නුරුස්නා ගතියක් ඇතිවෙනවා.

දැන් අපි බලමු ඊළඟ කොටස. මේක හරි වැදගත් වෙනවා. ඊළඟ විටිය මේ විදියට කියවෙනවා.

3) වෙනි විටිය - කුසලො ධම්මො අඛ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ආරම්මණපච්චයෙන පච්චයො

කුසල ධර්මයක් අව්‍යාකෘත ධර්මයකට ආරම්මණ ප්‍රත්‍යයෙන් ඉදිරිපත් වෙන විදිය. දැන් කුසල ධර්ම ටික අපි දන්නවා. කුසල ධර්ම කියලා කියන්නේ කාමාවචර කුසල් සිත් 8 + රූපාවචර කුසල් සිත් 5 + අරූපාවචර කුසල් සිත් 4 සහ ලෝකෝත්තර කුසල් සිත් 4 අරහත් මාර්ග සිත නැතුව අනිත් සිත් තුන. එතකොට ඔක්කොම තිබෙනවා කුසල සිත් 20 ක්. ඒ කුසල් සිත් 20 අරමුණු කරනවා. කුසලො ධම්මො අඛ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ආරම්මණපච්චයෙන පච්චයො = කුසල ධර්මයක් අව්‍යාකෘතයකට අරමුණු වෙනවා මෙහෙම. අව්‍යාකෘත ධර්ම ලෞකික වශයෙන් සහ ලෝකෝත්තර වශයෙන් කියලා වර්ග දෙකකට වර්ග කරන්න පුළුවන්. එකක් තමයි විපාක අව්‍යාකෘතය. අනිත් එක තමයි ක්‍රියා අව්‍යාකෘතය. අනිත් එක තමයි රූප අව්‍යාකෘතය. නිර්වාණ ධාතුවත් අව්‍යාකෘත ධර්මයක්. නිර්වාණයත් ආරම්මණයක් හැටියට එනවා නමුත් එහි කිසිම විත්ත ගතියක් නෑ. නිවනට මුකුත් හිතෙන්නේ නෑ. නමුත් විත්ත ගතියකට අරමුණු වීමේ ගතිය තිබෙනවා. ඒක විතරයි නිවනට තිබෙන්නේ.

අපි මේ විදියට තේරුම් ගත්තොත් මෙතැනදී කුසල ධර්මයක් අව්‍යාකෘතයකට අරමුණු වෙනවා කියලා කියන්නේ රහතන්වහන්සේගේ සිතක් තමයි මෙතැනදී අපිට ගන්න වෙන්නේ.

- අරහා මග්ගා වුට්ඨහින්වා මග්ගං පච්චවෙක්ඛති = රහතන්වහන්සේලා රහත් මාර්ගයෙන් නැගිටලා ගොඩවෙලා තමන් පත් උනාවූ ඒ මාර්ග ඥානය දෙස ආපසු හැරී බලනවා, ප්‍රත්‍යයවේක්ෂා කරනවා.

රහතන්වහන්සේගේ මාර්ග සිත ක්‍රියා සිතක් නොවෙයි. ඒක මාර්ග කුසල සිතක්. ඒ කුසල සිත අර අපි කලා කරන කාමාවචර කුසල සිතට වඩා වෙනස්. රූපාවචර කුසල් සිතටත් වඩා වෙනස්. අරූපාවචර කුසල් සිතටත් වඩා වෙනස්. මේක ලෝකෝත්තර කුසල් සිත හැටියට සලකන්නේ සහ මේකේ වෙනස සලකාගන්නේ කාමාවචර කුසල් සිතේ උප්පත්තිය ප්‍රධානය කරන උප්පත්තියක් ගෙන දෙන්නා වූ ගුණ විශේෂය තිබෙනවා. රූපාවචර කුසල් සිතෙන් නැවත ඉපදීමක් ඒවාගේම ඉස්සරහට හවගාමී ස්වභාවයක් හදලා දෙන එක තිබෙනවා. අරූපාවචර කුසල් සිතෙන් ඒ ගතිය තිබෙනවා. රහතන්වහන්සේගේ මාර්ග සිතේ ඒ ගතිය නෑ. උන්වහන්සේගේ ඒ මාර්ග සිත නිවන් අරමුණුකරනවා. ඒවාගේම ඊට අනතුරුව ඵල සිත ප්‍රධානය කරන්න ඒක හේතු වෙනවා. එතකොට රහතන්වහන්සේට ඇතිවෙන්නේ රහත් සිත. මාර්ගසිත නොවෙයි. මාර්ගසිත කුසල සිතක් රහත් භාවයට පත් උනාට පස්සේ රහතන්වහන්සේට ඇතිවෙන්නේ නිර්වාණය අරමුණු කරනකොට ඇතිවෙන ඵල සිත. අනෙත් සෑම අවස්ථාවකම ඇතිවෙන්නේ ක්‍රියා සිත්. ඒ ක්‍රියා සිතේ නෑ නැවත කර්ම හදන උප්පත්තියක් ලබාදෙන කිසිම ශක්තියක්. ඒක ක්‍රියා මාත්‍රයක් පමණයි. එතකොට රහතන්වහන්සේගේ ඒ ක්‍රියා සිතෙන් මාර්ග සිත මෙනෙහි කරනකොට ඇතිවෙන්නේ මාර්ග සිත අරමුණු කරන්නා වූ යම්කිසි ප්‍රත්‍යයවේක්ෂණ ඥාන ස්වභාවයක්

පමණයි - අරභා මග්ගා වුටියනිත්වා මග්ගං පච්චවෙක්ඛති. එතකොට රහතන්වහන්සේගේ ඒ ක්‍රියා සිත කියන අව්‍යාකෘතයට ආරම්භණ ප්‍රත්‍යයයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙන්තේ උන්වහන්සේගේ සිතේ නිවන් අරමුණු කරමින් පහළ උනාටු මාර්ග කුසල සිතයි. ඒක නිසා තමයි කියන්නේ කුසලො ධම්මො අඛ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ආරම්භණපච්චයෙන පච්චයො කියලා. ඒක ඒ අවස්ථාවේදී සිද්ධ වෙනවා. අපි මෙහෙම හිතමු. රහතන්වහන්සේලාටත් කියපු කරපු යහපත් දේවල් මතක් වෙනවා. රහත්වෙන්ත කලින් උන්වහන්සේලා දානය දීපු හැටි මතක් වෙනවා. ගිහි ජීවිතියේදී කරපු හොඳ දේවල් මතක් වෙනවා. උන්වහන්සේලාගේ පැවිදි ජීවිතියක කරපු දේවල් වෙනවා. බණ අහපු දේවල් ඇප උපස්ථාන කරපු දේවල් වත් පිළිවෙත් කරපු දේවල් උන්වහන්සේලාට මතක් වෙනවා. එහෙම මතක් වෙනකොට උන්වහන්සේලාට තමන් කරපු දානමය පින්කම් සීලමය පිංකම් ධර්ම දේශනාමය පිංකම් ඒවාගේම සිවුරු පිරිකර පුජා කරපු අවස්ථා මතක් වෙනවා. රහතන්වහන්සේට එහෙම මතක් වෙනකොට පෙර කළාටු කාමාවචර කුසල ධර්ම මතක්වෙනකොට ඒවා අරමුණු වෙන්තේ රහතන්වහන්සේගේ රහත් හිතට.

- අරභා පුබ්බෙ සුවිණ්ණානි පච්චවෙක්ඛති = රහතන්වහන්සේලා පෙර කරපු හොඳ දේවල් මතක්කරනකොට ඒ මතක් කරන අවස්ථාවේදී ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කිරීම් වශයෙන් උන්වහන්සේලාට පහළ වෙනවා ක්‍රියා සිත් සමුදායක්.

ඒ ක්‍රියාසිත් හැදෙන්නෙන් අර වගේමයි. අපේ පින්වතුන්ට ඒක තේරුම්ගන්න පුළුවන් මෙහෙම. අරමුණු කිරීම් වශයෙන් පසුව පහළ වෙනවා මනෝද්වාරික විත්ත වීථි. භවාංග - භවාංග වලන - භවාංග උපච්ඡේද - මනෝද්වාරාවජ්ජන සහ ආරම්භණ කිරීම් වශයෙන් මනෝද්වාරයට පස්සේ ජවන් සිත් පහළ වෙනවා. ඒවා ඔක්කෝම මෙනෙහි කරන අවස්ථාවේදී හොඳම හොඳ ඥාන සම්ප්‍රයුක්තභාවයෙන් යුක්ත වෙච්ච අතීතයේ සිද්ධ වෙච්ච ඒ ක්‍රියාවන් ඒ කුසල ධර්මයන් මතක් කරන ඒ ක්‍රියා සිත්ටික පහළ වෙනවා. එතකොට එතැන සිද්ධ වෙන්තේ කුසලො ධම්මො අඛ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ආරම්භණපච්චයෙන පච්චයො කියන එකයි.

තව එකක් තිබෙනවා. මේ අවස්ථාව ගැන අපි පෙර කථා කරලා තිබෙනවා.. රහතන්වහන්සේලා විපස්සනා කරනවා. රහතන්වහන්සේලා ඒ තත්වයට පත්වෙන්තේ විදර්ශනා කිරීමේ ඵලයක් හැටියටයි. රහත් උනත් ඉස්සෙල්ලා කළාටු ඒ මානසික කුසල හුරුව රහතන්වහන්සේලාට තිබෙනවා.

- අරභා කුසලං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විජ්ජස්සති - රහතන්වහන්සේලා කුසල ධර්මය අනිත්‍ය වශයෙන් මෙනෙහි කරනවා, කුසල ධර්මය දුක්ඛ වශයෙන් මෙනෙහි කරනවා, ඒ කුසල ධර්මය අනාත්ම වශයෙන් මෙනෙහි කරනවා.

එතැනදී කරන්නේ සිද්ධ කළා ටු කුසලය තමන් මීට ඉස්සෙල්ලා කළා ටු ඒ පින නිත්‍යය නොවෙන්නා ටු යම්කිසි මානසික ස්වභාවයක් විත්ත වෛතසික ධර්ම ස්වභාවයක් නිත්‍යය නොවෙන්නා ටු ගතියෙන් යුක්තයි කියලා මෙනෙහි කරනවා. ඒක නිසා ඒකෙ දුක්ඛයක් තිබෙනවා. ඒවගේම රදා සිටීමේ ගුණ ස්වභාවයක් නෑ, අනාත්මයි කියලා මෙනෙහි කරනවා.

ඒක විපස්සනා හුරුවක්. ඒ පාරෙන් තමයි රහත්භාවයට පත්වෙලා තිබෙන්නේ. විපස්සනාව හොඳට ඒ හිතට හුරුයි. ක්‍රියා සිත උනත් අර හුරුව සිද්ධ කරනවා. එතකොට රහතන්වහන්සේලා පෙර කළාවූ කුසල සිත් අනිත්‍යය වශයෙන් මෙනෙහි කරනකොට දුක්ඛ වශයෙන් මෙනෙහි කරනකොට අනාත්ම වශයෙන් මෙනෙහි කරනකොට විපස්සනා සිත් පහළ වෙනවා. ඒ විපස්සනා සිත් වලට අරමුණු වෙන්නේ කුසල සිත්.

ඇත්තට අපි යම්කිසි හොඳ දෙයක් සිද්ධ කළහම හරි සතුටක් දැනෙනවා. දඹදිව ගියා කියනකොට ඒවාගේම අනුරාධපුර ගියා කියනකොට ඒ වාගේම විශේෂ පින්කමක් සිද්ධ කළා කියලා කියන කොට හරිම සතුටක් ආස්වාදනීය ගතියක් හිත පිනායන ගතියක් ඇතිවෙනවා. හැබැයි අපි උනත් ඒ කුසල ධර්මය අනිත්‍ය වශයෙන් මෙනෙහි කළොත් ඒ කුසල චේතනාව ඒ දීප්‍ර දානය දුක්ඛ වශයෙන් මෙනෙහි කළොත් අනාත්ම වශයෙන් මෙනෙහි කළොත් අපිටත් වෙනසක් සිද්ධ වෙනවා. ඒ කුසල ධර්මය අනිත්‍ය වශයෙන් අනාත්ම වශයෙන් දුක්ඛ වශයෙන් මෙනෙහි කරනකොට නැවත අපේ හිතේ විදර්ශනා කුසල් සිත් පහළ වෙනවා. කුසල් වැඩිකරලා දෙන ගතියක් තිබෙනවා. ඒක නිසා කුසල ධර්මයක් අනිත්‍යය දුක්ඛ අනාත්ම වශයෙන් මෙනෙහි කරනකොට අපිට ඇතිවෙන්නේ කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස ආරම්මණපච්චයෙන පච්චය භාවයයි. රහතන්වහන්සේලාගේ සිත් ක්‍රියා සිත් නිසා ඒවා අව්‍යාකෘත නිසා උන්වහන්සේලාට කුසල් සිත් පහළ වෙන්නේ නෑ. විපස්සනාවේදී අව්‍යාකෘතයකට තමයි ඒ කුසල් සිත් ටික උපකාර වෙන්නේ සහ අරමුණු වෙන්නේ.

ඊළඟට තව එකක් තිබෙනවා.

රහතන්වහන්සේලාට තිබෙනවා අනිත් අයගේ සිත ස්පර්ශ කරලා පිරිසිදු දැන ගන්නා වූ ගතියක්. ඒක ඥානයක්. ඒ ඥානයට කියනවා වෛතොපරියඤාණය කියලා.

• අරභා වෛතොපරියඤාණෙන කුසලචිත්තසමඛිගිස්ස චිත්තං ජානාති

ඉස්සෙල්ලා කියපු කථාවයි මේකයි දෙකක්. රහතන්වහන්සේ මාර්ගයෙන් නැගිටලා මෙනෙහි කරන තැනදී රහතන්වහන්සේ පෙර කළාවූ හොඳ දේවල් මෙනෙහි කරන විදිය රහතන්වහන්සේ පෙර කළාවූ කුසල ධර්මයන් අනිත්‍ය වශයෙන් දුක වශයෙන් අනාත්ම වශයෙන් විපස්සනා කරන විදිය කියන කොට තේරුම්ගත යුතුයි මේක පිට කාගේවත් හිතක් නොවෙයි කියලා. උන්වහන්සේ තමන් වහන්සේගේම හිත තමයි බලන්නේ. තමන් වහන්සේ කරපු තමන් වහන්සේ වඩපු කුසල හොඳ දේවල් තමයි මෙනෙහි කරන්නේ.

නමුත් රහතන්වහන්සේලා වෛතොපරියඤාණෙන් බලන්නේ තමන්ගේ හිත නොවෙයි, අනිත් කෙනෙකුගේ හිතක් තමයි බලන්නේ. රහතන්වහන්සේලා කුසල චිත්තයකින් යුක්ත වෙච්ච (කුසලචිත්තසමඛිගිස්ස) කෙනෙකුගේ සිතක් දැනගන්නවා. කුසල සිතක් පහළ කරගත්තාවූ වෙනත් කෙනෙකුගේ හිතක් උන්වහන්සේලාගේ පරචිත්ත විජානන ඤාණයෙන් උන්වහන්සේලා දැන ගන්නවා. ඒක සාමාන්‍ය හිතක් නොවෙයි. එතැනදී ඇතිවෙන්නේ විශේෂිත වූ අභිඤ්ඤා ගුණය තිබෙන්නා වූ අභිඤ්ඤා ක්‍රියා සිතක්. ඒ සිතට වෙනත් කෙනෙකුගේ සිතක පහළ උනාවූ කුසල් සිතක් තමන් වහන්සේගේ අභිඤ්ඤා ක්‍රියා

සිතට අරමුණු වෙනකොට ඒකට කියනවා කුසලො ධම්මො අඛ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ආරම්මණපච්චයෙන පච්චයො කියලා. ඒකයි මෙතැන සිද්ධ වෙන්නේ.

සාමාන්‍ය කෙනෙකුට අපි හිතමු පරචිත්ත විජානන ඥානයක් තිබුණා කියලා. එතකොට රහතන්වහන්සේට සිද්ධ වෙනවා වගේ අව්‍යාකාතයක් නොවෙයි සිද්ධ වෙන්නේ. එතකොට ඇතිවෙන්නේ කුසල අභිඤ්ඤා සිතක්. මෙතැනදී රහතන්වහන්සේට ඇති වෙන්නේ ක්‍රියා අභිඤ්ඤා සිතක්. අපි ඒකත් තේරුම් ගන්න ඕනෑ. ඒක ඇත්ත වශයෙන්ම අරමුණු කරන්නේ වර්තමානයේ පහළ වෙන්නා වූ මනෝද්වාරික චිත්ත විචියකින්. ඉතින් මේ හැම හිතකම තිබෙනවා තවත් කෙනෙකුගේ හිතේ වදින ගතිය. තවත් කෙනෙකුගේ සිතට අරමුණු වෙන ගතිය. මේ හිතෙන් හිත අරමුණු කරනවා කියන එක හරි පුදුම ගතියක්. පුද්ගලයා ජේන්නෙම නෑ. පුද්ගල ආරම්මණ එන්නෙම නෑ. පුද්ගලයෙක් කියලා ආරම්මණයක් නැතුව ‘මෙන්න මේකයි මෙතැනට හිතෙන්නේ’ කියන අදහස එනවා. හිතට පුද්ගලයෙකුත් එන්නේ නැතුව රූපයෙකුත් අභ්‍රවෙන්නේ නැතුව නමුත් තමන්ගේ ළඟ හෝ දුර ඉන්න කෙනෙකුගේ හිතකට පහළ වෙන දැනෙන අදහස ඒ හිත තමන්ගේ අභිඤ්ඤා සිතේ නිකන් තැවරී යන සප්ඊෂ වෙන මහා ගුණයක් ඒකෙ තිබෙනවා.

ලොච්ඡුරා බුදුරජාණන්වහන්සේට තමන් වහන්සේ වැඩ ඉන්න ජේතවනාරාමයේම වැඩ ඉදගෙන උන්වහන්සේට හරියටම පුළුවන් බුදු හිත ඕනෑම දුර තැනකට focus කරන්න. හිත දුර තැනකට focus කරලා ඒ දුර තැන ඉන්න කෙනෙකුගේ හිතේ ක්‍රියාත්මකවන හිතේ වැඩ කරන දේ දැන ගන්න පුළුවන්. කුසල් සිතක් නම් ඒ කුසල් සිත දැනගන්න පුළුවන්. අකුසල් සිතක් නම් අකුසල් සිත දැනගන්න පුළුවන්. අව්‍යාකාතයක් නම් අව්‍යාකාතය දැනගන්න පුළුවන්. නමුත් අද කලා කරන මේ දහම් මාතෘකාවට අනුකූලව ක්‍රියාත්මක වෙන්නේ කුසල සිතක්. ඒ කුසල සිතේ තිබෙනවා ලොච්ඡුරා බුදුරජාණන්වහන්සේ දුර ඉදන් අරමුණු කළත් උන්වහන්සේගේ ඒ බුද්ධ සිතේ තැවරී යන බුදු සිත හැරෙන බුදු සිතට දැනෙන අමුතූම විදියේ ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය ගතියක් තිබෙනවා.

තවත් එකක් තිබෙනවා අපි හිතන්න ඕනෑ. එක වෙලාවක එක දෙයක් සිය දෙනෙකුට ප්‍රත්‍යය වෙන්න පුළුවන්. එක්කෙනෙක් භාවනා කරනවා. අපි හිතමු එයා ප්‍රථම ධ්‍යානයට සමවැදිලා වාච්චෙලා ඉන්නවා කියලා. බුදුරජාණන්වහන්සේ සමග රහතන්වහන්සේලා සිය දෙනෙක් තවත් අභිඤ්ඤා තිබෙන්නා වූ අනාගාමීන් වහන්සේලා සිය දෙනෙක් සහ පෘතකඡන ස්වාමීන්වහන්සේලා සිය දෙනෙක් ගත්තහම සියලුදෙනා වහන්සේලා 301 පමණ වෙනවා. ඔය සියලු දෙනා වහන්සේම බුදුරජාණන්වහන්සේ ප්‍රධාන කරගෙන එක වෙලාවේම අර ප්‍රථම ධ්‍යානයට සමවැදිලා ඉන්නා වූ ඒ යෝගීන් වහන්සේගේ සිත දිහා බලනවා. විතර්කයෙන් සමන්තාගත වෙච්ච විචාරයෙන් සමන්තාගත වෙච්ච ප්‍රීතියෙන් සැපයෙන් එකාග්‍රතාවයෙන් යුක්ත වෙච්ච ඒ කුසල සිත ඒ වෙලාවේදී උන්වහන්සේලාගේ පරචිත්තවිජානන ඥානයට අභිඤ්ඤාවට යොමුවෙනවා. එසේ යොමුවෙනකොට ඒ අවස්ථාවේදී ඒ පෘතකඡන වශයෙන් ඉන්න, අනාගාමී වශයෙන් ඉන්න, රහත් වශයෙන් ඉන්න සහ ලොච්ඡුරා බුද්ධත්වය වශයෙන් තිබෙන හැම සිතක්ම එකම වෙලාවේම ආරම්මණ ප්‍රත්‍යයයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙනවා. ඒවාගේම සිය දෙනෙකුගේ සිතකට එක

වේලාවේම ආරම්භය ප්‍රත්‍යය භාවය වශයෙන් උපකාර වෙන්න පුළුවන් අමුතුව විදියේ ගතියක් තිබෙනවා.

ඒකෙදි අපි ඔක්කොම ගන්නේ නැතුව රහත්වහන්සේලා පමණක් ගන්නවා. ඒ රහත්වහන්සේලාගේ හිතට අරමුණු වෙනකොට තමයි කුසල ධර්මය අව්‍යාකෘතයකට උපකාර වෙනවා කියලා කියන්නේ. නමුත් පෘතකප්පන හෝ සේක භාවයේ හෝ අසේක භාවයේ ඉන්නාවූ හිත්වලට එකම මොහොතේ එකම තත්පරයේ එකම ක්ෂණයේ ප්‍රත්‍යය ගුණය දක්වන්න පුළුවන් අමුතුව විදියේ ධර්ම ගුණයක් ධර්ම බලයක් තිබෙනවා.

මේ ධර්ම වල තිබෙන්නාවූ ස්වභාවය ගැඹුරින් මෙනෙහි කරගෙන යනකොට එහි තිබෙන්නා වූ සාගර ගතිය ඔය විදියට අපිට දැනෙනවා, අපිට ඡේනවා. අපිට හිතාගන්න පුළුවන් ධර්ම මනසිකාරයක් හැටියට.

ඊළඟට තව කාරණයක් තිබෙනවා. ඒ තමයි

- සෙක්ඛා වා පුපුප්පනා වා කුසලං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සන්ති, කුසලෙ නිරුද්ධෙ විපාකො තදාරම්මණතා උප්පජ්ජති.

ගෛක්ෂ කියලා කියන්නේ සෝවාන් සකෘදාගාමී අනාගාමී වෙච්ච උත්තමයෝ. එහෙම නැත්නම් පෘතකප්පනයන් වහන්සේ නමක්. මෙතැන රහත් භාවය ගැන කියන්නේ නෑ. මේ සියලුදෙනා වහන්සේලාම කුසල ධර්මයක් අනිත්‍ය වශයෙන් දුක්ඛ වශයෙන් අනාත්ම වශයෙන් විදර්ශනා හිතකින් බලනවා. දැන් විදර්ශනා විත්ත වීථි යනවා. එහෙම යනකොට කුසලෙ නිරුද්ධෙ විපාකො තදාරම්මණතා උප්පජ්ජති = විදර්ශනා කරගෙන යනකොට ඒ විදර්ශනා කරන කුසල විත්ත වීථියේ ඒ කුසල ජවන් සිත් ඡේලියට ගිහිල්ලා සාමාන්‍ය විදියට විත්ත වීථියේ ඒ ඡේලිය අවසන් උනා. අපි අහලා තිබෙනවා කාමාවචර ධර්මයක් අරමුණු කිරීමේදී ජවන් සිත් වලට පස්සේ පහළ වෙනවා කියලා තදාරම්මණ කියලා කුසල් සිත් වර්ගයක්. (මේ වගේ සිත් 11 තිබෙනවා වෙන් වෙන් වශයෙන්) මේ තදාරම්මණ සිත්වලට අරමුණු වෙන්නේ අනිත්‍යය වශයෙන් දුක් වශයෙන් අනාත්ම වශයෙන් මෙනෙහි කරන්න ගත්ත අරමුණමයි, වෙන මොකක්වත් නොවෙයි. ඉස්සෙල්ලා ජවන් සිත්වලින් බලපු ටිකම මේකටත් අරමුණු වෙනවා. ඒක නිසා කියනවා තදාරම්මණතා උප්පජ්ජති = තදාරම්මණ උපදිනවා කියලා. මේ දේශනා නිරවශේෂ දේශනා. මේ නිරවශේෂ දේශනාවල තිබෙනවා යම් කිසි කාරණයක් කියාගෙන යනවානම් ඒ කාරණය අඩුවක් නැතුව දිගට පැහැදිලිව හොඳට කියාගෙන යන ගතියක්. ඒක නිසා තමයි තදාරම්මණ හිතත් මෙතැනට අන්තර්ගත කරලා තිබෙන්නේ.

ඊළඟට තිබෙනවා

- කුසලං අස්සාදෙති අහිනන්දති; තං ආරබ්භ රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, උද්ධච්චං උප්පජ්ජති, දොමනස්සං උප්පජ්ජති, අකුසලෙ නිරුද්ධෙ විපාකො තදාරම්මණතා උප්පජ්ජති.

කෙනෙක් යම් කිසි දෙයක් විපස්සනා කරන්නේ නැතුව හිතීන් රස කරලා බලනවා. ඒ කියන්නේ හොඳයි කියලා ගන්නවා. ඒක පාතක්ෂනයාට සිද්ධ වෙන්න පුළුවන්, සෝවාන් උත්තමයාට, සකාදාගාමී උත්තමයාට, අනාගාමී උත්තමයාට වෙන්නත් පුළුවන්. ‘මම මේ විදියට කුසලයක් කළා’ කියලා හොඳයි කියලා හිතා ගන්නවා අහිනන්දනය ආශ්වාදනයක් ඇති කරනවා. ඔය හේතුව නිසා ඇති වෙනවා රාගය. නමුත් පාතක්ෂනයා වශයෙන් ගත්තම දෘෂ්ඨිය උපදිනවා. ඒ වාගේම ඒ පිළිබඳව සැකයක් උපදිනවා. (මෙතැන සැකය කියලා කියන්නේ බුද්ධාදී අට තැන වශයෙන් නොවෙයි ආරම්භණ වශයෙන්). හිතේ තිබෙන්නා වූ උද්ධව්ව ස්වභාවය ඇතිවෙනවා. නුරුස්නා ගතිය ඇතිවෙනවා. ඊළඟට අකුසල නිරුද්ධෙ විපාකො තදාරම්භණා උප්පජ්ජති = කාමාවචර ආරම්භණයක් ඇතිවෙලා නැතිවෙලා ගියාට පස්සේ ඒකෙ තිබෙන ස්වභාවය තමයි ඒක අරමුණු කරමින් තදාරම්භණ සිත් පහළ වෙනවා. ඒකට අනුකූලව ජවන් සිත් අවසානයේදී තදාරම්භණ ස්වභාවය ඇතිවෙනවා.

මේ විදියට රහතන්වහන්සේලාගේ ඒ වාගේම ශෛක්‍ෂයන්ගේ ඒවාගේම පාතක්ෂනයන්ගේ සිත්වල ක්‍රියාත්මක වෙන අව්‍යාකෘත ධර්ම ඊළඟට තදාරම්භණ වශයෙන් ඇතිවෙන ස්වභාවය මේ විදියට අපි තේරුම් ගතයුතුයි.

ඊළඟට තව එකක් තිබෙනවා

- ආකාසානඤ්චායතනකුසලං විඤ්ඤාණඤ්චායතනවිපාකස්ස ආරම්භණපච්චයෙන පච්චයො.

මේක සිදුවෙන්නේ මෙහෙමයි. අපි හිතමු කෙනෙක් හතරවෙනි ධ්‍යානයට ගිහිල්ලා අහස සංඥාව මතු කරගෙන ආකාසානඤ්චායතන කුසලයක් වැඩුවා. ඊළඟට ඒ කුසලය විඤ්ඤාණඤ්චායතන විපාකයට ආරම්භණ ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙනවා. ඒක වෙන්නේ ඉස්සෙල්ලා කාලයක ඉස්සෙල්ලා හවයක ඉස්සරවෙලා ජීවිතියක තමන් භාවනා කරන අවස්ථාවේදී ආකාසානඤ්චායතනය වඩන අවස්ථාවේදී පහළ උනාවූ ආකාස හැඟීම භාවනා ආරම්භණ සංඥාව අරමුණු කරගෙන පහළ වූ ඒ කුසලය දෙවෙනි ආත්ම භාවයේදී ක්‍රියාත්මක වෙනවා විපාකයක් හැටියට. විපාකයක් කියලා කියන්නේ ප්‍රතිසන්ධියක් පහළ වෙනවා. මෙතනදී කියන්නේ විඤ්ඤාණඤ්චායතනයට ආරම්භණ ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙනවා කියලා. මේකත් හරි අමුතු එකක්. නිතර කථා වෙන්නේ නැති නිසා බරපතල තැනක්. අපේ පින්වතුන් මේක දැනගෙන ඉන්න එක හොඳයි.

අපි මෙහෙම හිතමු. අරූපාවචර ස්ථාන හතරක් තිබෙනවා. ඒකෙ දෙවෙනි ස්ථානයේ විඤ්ඤාණඤ්චායතනයේ බ්‍රහ්මයෝ ඉන්නවා. ඒ අයට ශරීරයක් නෑ. හැබැයි හිතක් තිබෙනවා. ඒ හිත් වලට අරමුණු වෙන්නේ මොකක්ද? සෑම හිතක්ම පහළ වීමේදී අරමුණක් තිබෙනවා. ඒ බ්‍රහ්මරාජයාණන්ගේ හිත් වලට පහළ වෙන්නත් යම්කිසි අරමුණක් තිබෙනවා. ඒ අරමුණ තමයි ඒ බ්‍රහ්මරාජවරු ඊට ඉස්සෙල්ලා ආකාසය අරමුණු කරමින් භාවනා කළා. විඤ්ඤාණය අරමුණු කරන්න කලින් අරමුණක් යොදා ගන්නා. ඒ අරමුණ තමයි විපාකයක් හැටියට මෙතැනදී ක්‍රියාත්මක වෙනවා කියන්නේ.

ආකාසානඤ්චායනනකුසලං = ආකාසානඤ්චායනන කුසලය

විඤ්ඤාණඤ්චායනනවිපාකස්ස = විඤ්ඤාණඤ්චායනන විපාකයට ආරම්භ ප්‍රත්‍යයයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙනවා.

ඒ ආකාසානඤ්චායනන භාවයේ තිබිවිව ඒ විඤ්ඤාණය තමයි මෙයා මෙනනින් අරමුණු කරන්නේ. ඒකයි මේ කියන්නේ. එතකොට ඒ හිතෙන් තිබෙනවා අරමුණුවීමේ ස්වභාවය. මේක හරිම සුක්ෂම ධර්ම ස්වභාවයක්.

තව එකක් තිබෙනවා

- ආකාසානඤ්චායනනකුසලං විඤ්ඤාණඤ්චායනන කිරියස්ස ආරම්භපච්චයෙන පච්චයො.

මේකත් හරි අමුතුයි. ඒ තමයි ආකාසානඤ්චායනනකුසලය. ආකාසය අරමුණු කරමින් පහළ වෙන්නා වූ කුසල් සිත, විඤ්ඤාණඤ්චායනන කිරියස්ස = විඤ්ඤාණඤ්චායනන ක්‍රියා සිතට ආරම්භ ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙනවා. ඒක කියන්නේ මෙහෙමයි. ඒක ළඟ වෙන්න පුළුවන්. දුර වෙන්න පුළුවන්. මේ ජීවිතේ වෙන්න පුළුවන් කලින් වෙන්න පුළුවන්. කොහේ හරි තැනකදී තමන්ගේ හිතේ පහළ උනාවූ ආකාසය අරමුණු කරන්නා වූ කුසල සිත විඤ්ඤාණඤ්චායනනයේ පහළ වෙන්නා වූ ක්‍රියා විත්තයට ආරම්භ ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙනවා. ඒ හැම අවස්ථාවකදීම හොඳට ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත භාවයෙන් යුක්ත සිත් වලින් තමයි ඕක සිද්ධ වෙන්නේ.

ප්‍රඥාවෙන් තොර වෙව්ව ඥානයෙන් තොර වෙව්ව හිතකින් ඒක සිද්ධ වෙන්නේ නෑ. අරමුණු ගන්නේ හොඳට ප්‍රඥාවෙන් පිරිවිව සිතකින්. ඔය විදියට කුසලො ධම්මො අඛ්‍යාතකස්ස ධම්මස්ස ආරම්භපච්චයෙන පච්චයො කියලා ආරම්භ ප්‍රත්‍යයයේ විසර්ජනා වාරයේදී මේ විදියට එකින් එකට එකින් එකට විස්තර කරගෙන යනවා. ඉතින් අද මම මේ අවස්ථාවේදී මේ පින්වතුන්ට මේ ටික මෙනනින් අවසන් කරනවා. අපි පොඩි වෙලාවක් විතරක් ගමු අපේ සකච්ඡාවට. ඉතිරි හරිය ඊළඟ අවස්ථාවේ කලා කරමු. තව තිබෙනවා ඉස්සරහට අපිට කලා කරන්න. ඊළඟ අවස්ථාවේදී සාකච්ඡා කිරීම් වශයෙනුත් ඒවාගේම මේකේ විසර්ජනා වාර විග්‍රහය වැඩියි. ඒකට හේතුව ආරම්භවීම අනන්තයක් කියලා කිව්වොත් නිවැරදියි. අනන්තයි කියලා කියන්නේ අනන්ත සත්වයෝ හිටියොත් එහෙම අනන්ත සත්වයෝ අරමුණු කරන්න පුළුවන්. අනන්ත වස්තු අනන්ත සංඥාවල් ඒ වගේම අරමුණු කරන්න පුළුවන්. ඉතින් ඒ ඔක්කෝම අනන්ත සත්ව සමූහයා තුළ පහළ වෙන්නා වූ විත්ත ප්‍රභේදයෝ වර්ගීකරණය කරලා පිඩු කරලා තමයි මේ කියලා දෙන්නේ. මේ ආරම්භ ප්‍රත්‍යය විග්‍රහ කරලා තිබෙන හැටිත් ඒවාගේම ඒ පැත්ත බලලා තිබෙන හැටිත් හරි විසාලයි. පට්ඨාන මහා ප්‍රකරණයේ ආරම්භ ප්‍රත්‍යයට විසාල තැනක් තිබෙනවා. විසර්ජනා වාර විග්‍රහය හරි ලොකුයි. අපි මේ සංසාර දුකෙන් මිදිලා යන්න කරන උත්සාහයක්. ලොවතුරා බුදුරජාණන්වහන්සේ ස්පර්ශ කරපු උන්වහන්සේගේ ඒ ධර්ම නියායේ පිහිටා සාරිපුත්ත මහරහතන්වහන්සේ විසින් උන්වහන්සේගේ ප්‍රඥා ප්‍රභවයෙන් විස්තර කරලා තිබෙන්නා වූ ඒ ධර්ම කොට්ඨාස තමයි අපිට පුළුවන් ප්‍රමාණයට අපි සියලු

දෙනාම එක්කාසු වෙලා මේ සාකච්ඡා කරගෙන යන්නේ. අපේ මනසින් ඒවාට එක්තරා ප්‍රමාණයකට හෝ වේවා ඇතුල් වෙන්න පුළුවන් වෙයිද මෙනෙහි කරගන්න පුළුවන් වෙයිද කියන උත්සාහයක තමයි අපි මේ යෙදෙන්නේ.

ඇත්ත වශයෙන්ම මම විස්වාස කරනවා අපේ මේ බණ අසාගෙන ඒ වාගේම ධර්මය හිතාගෙන මෙනෙහි කරගෙන සාකච්ඡා කරගෙන යන්නා වූ පින්වතුන්ට මේ ධර්ම කාණ්ඩය හොඳට තේරෙන්න ඇති වැටහෙන්න ඇති කියලා. ඉතින් අපි මෙෙත්‍රියෙන් ආශීර්වාද කරනවා මේ වෙසක් සමයේ අපේ පින්වත් ධර්මකාමී සෑම දෙනාටම යහපතක් වේවා! බුදුරජාණන්වහන්සේ හොඳට අවබෝධ කරගත්ත මේ ධර්ම කාණ්ඩයන් හොඳින් තේරුම් අරගෙන වටහාගෙන ඒවාගේම කෙලෙස් නසාගෙන චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මයන් ඒ තුලින් අවබෝධ කරගෙන නිර්වාණ ධාතු වෙන් හිත නිවාගන්න ලැබේවා! සෑම දෙනාටම නිර්වාණ ධාතුව ස්පර්ශ කරගෙන මේ හේතු ඵල ධර්මය සමූහයෙන් මිදී යෑම සිද්ධ වේවා! කියලා මෙෙත්‍රියෙන් ආශීර්වාද කරනවා. සෑම දෙනාටම තෙරුවන් සරණයි!

සාධු! සාධු! සාධු!

අප්‍රමාණ පිං ස්වාමීන්වහන්ස.

ප්‍රශ්නය - ක්‍රිකට් වූවාට ක්‍රිකට් අස්සාදෙති අහිනන්දැනි; තං ආරබ්හ රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, උද්ධච්චං උප්පජ්ජති කියන තැනදී මානය ගැන එතැන සඳහනක් කරන්නේ නැහැ. නමුත් හිතෙනවා කෙනෙක් ධ්‍යනයකින් නැගිටලා ඒ ගැන මානයකින් හිතන්න පුළුවන් වගේ අදහසක් ඇති උනා ස්වාමීන්වහන්ස. එහෙම හිතන එක නිවැරදිද ස්වාමීන්වහන්ස?

පිළිතුර - එතැනදී මහත්තයා මානය යොදාගන්න තව එක්කෙනෙක් ගන්න ඕනෑ. දිට්ඨිය කියන එක ගන්න පුළුවන් තමා තුලම ආත්ම දෘෂ්ඨි සංකල්පය දාන නිසා. රාගය ගන්න පුළුවන් තමා තුලින්ම ඒකට බැඳී යන නිසා. මාන්තයක් කරන අවස්ථාවේදී තමා තුල තිබෙන දෙයක් තවත් එක්කෙනෙකුට සම්බන්ධ කරන්න ඕනෑ. මනින්න ඕනෑ. ආත්ත ඒක නිසා තමයි ඒවගේ දේවල් බැහැර වෙන්නේ. අනිත් ඒවා ඔක්කොම තිබෙනවා.

ප්‍රශ්නය - ස්වාමීන්වහන්ස කුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ආරම්භපච්චයෙන පච්චයො කියන තැනේදී කුසල් සිත් 21 ම ප්‍රත්‍යය වෙනවා නේද කියලා අහන්න කැමතියි. ස්වාමීන්වහන්සේ විස්තර කරනකොට කිව්වා අරහත් මාර්ග සිත තමයි ආරම්භයට ගන්නේ කියලා. එතැනදී කුසල් සිත් 21 කම සම්බන්ධ වෙනවා නේද ස්වාමීන්වහන්ස?

පිළිතුර - රහතන්වහන්සේගේ හැටියට බැලුවහින් පස්සේ ඒ වික ඔක්කොම අයිති වෙනවා. රහතන්වහන්සේ ගේ ක්‍රියා අව්‍යාකෘතයට ඒක අභූවෙනවා. ගෞඤ්ඤයන් වශයෙන් ගන්නකොට 20 ක් පමණක් ගන්නවා.

ප්‍රශ්නය - අවසරයි ස්වාමීන්වහන්ස ඒ ප්‍රශ්නය සම්බන්ධයෙන් මටත් හිතුවේ ඒ වීථියේ සිත් 21 කම යෙදෙන්න ඕන වගේ කියලා. ස්වාමීන්වහන්ස මම තේරුම් ගත්ත විදිය වැරදිද දන්නේ නෑ.

පිළිතුර - දේශනා කරනකොට ඉහළින්ම කියලා තිබෙනවා. අව්‍යාකෘත වශයෙන් ඉහළින්ම ගත්තහම සිත් 21 ම යොදා ගන්න එක හරි. රහතන්වහන්සේට ඒක බලන්න පුළුවන්. ඒක අපිට පැහැදිලියි. අනගාමීන් වහන්සේලාට එනකොට තමයි 20 එන්නේ. ඊළඟට පෘතක්ෂනයන්ට එනකොට එව්වර හරියක් එන්නේ නෑ. නමුත් මේක නිරවශේෂ දේශනාවක් නිසා ඔක්කෝම ටික ගන්න කොට අර 21 ගන්න එක හරි.

ප්‍රශ්නය - ස්වාමීන්වහන්ස තමන්ගේ හිත ගැනම තමන්ට මාන්තයක් ඇතිකර ගන්න පුළුවන්ද ස්වාමීන්වහන්ස?

පිළිතුර - මාන්තය කියන එකේ තේරුම මනිනවා කියන එකයි. සමහර අවස්ථාවලදී මාන්තය යොදා ගන්නවා ගොඩක් එක්කාසු කරලා ගන්න කොට. දැන් මගේ හිත ඉස්සෙල්ලා තිබුණ හිතට වඩා හොඳයි කියලා මාන්තයක් කරන්නේ නෑනේ. ඒකට වෙන එක්කෙනෙක් ඕකට පටලවා ගන්න ඕනෑ. එතකොට තමයි බෙදීම් වශයෙන් ‘මට සම්පත් තිබෙනවා. ඉඩ කඩම් තිබෙනවා’, මට තිබෙන්නා වූ වාහන සම්පත් ඇඳුම් පැළඳුම් ඒවා ගැන වෙන කෙනෙක් සම්බන්ධ කරගන්නේ නැතුව කොහොමද මාන්තයක් ඇති කරගන්නේ? ‘මම මට වඩා ලස්සනයි - මම මට වඩා උසස්’ කියලා කොහොමද මාන්තයක් ඇති කරගන්නේ? එහෙම කරන්න බෑ. එතකොට එන්නේ දෘෂ්ඨිය. ඔතැනට යම් කිසි කෙනෙක් දා ගත්තු ගමන්ම තමයි එයාට වඩා මගේ කියලා හැඟීම එන්නේ. ඒක නිසා ඔය අවස්ථාවේදී ධ්‍යාන සිත තමන්ගේ සිතින් ගන්න කොට වෙන කෙනෙක් සම්බන්ධ කරගන්නේ නැති නිසා මාන්තය අයිත් කරනවා. ඒ වෙනුවට ප්‍රබල දෘෂ්ඨියක් තිබෙනවා.

බොහොම පිං ස්වාමීන්වහන්ස.

ප්‍රශ්නය - ස්වාමීන්වහන්සේ පැහැදිලි කළා යම්කිසි කෙනෙක් ධ්‍යානයකට සමවැදිලා ඉන්නකොට 301 දෙනා වහන්සේලාටම ආරම්භණ ප්‍රත්‍යයයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙනවා කියලා. අන්න එතැන පොඩ්ඩක් පැහැදිලි කරගන්න ඕනෑ.

පිළිතුර - ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වෙනවා කියන එක අරමුණු වීමේ තිබෙන්නා වූ අමුතු විශේෂිත ගුණය තමයි මම කිව්වේ. අපි හිතමු ලොකු පිභානකට බත් දාගෙන පස් දෙනෙක් කනවා කියලා. එතකොට එක වෙලාවේම ඒක අඩු වෙලා නැති වෙලා යනවා. අපි තවත් හිතමු එක දොරකින් පස් දෙනෙක් පිට වෙනවා නම් එක වෙලාවට එක්කෙනාට පමණක් නම් ඒ දොරෙන් යන්න පුළුවන් එතකොට ඒ පස් දෙනා පිට වෙන්නේ පස් වතාවකට. එහෙම ගතියක් තිබෙනවා.

දැන් පස් දෙනාම ලස්සන එක රූපයක් දිහා බලාගෙන ඉන්නවා කියලා. පස් දෙනාම ඒ රූපය දිහා බලාගෙන ඉන්නකොට ඒ රූපය අර බලාගෙන ඉන්න පස්දෙනාටම ප්‍රත්‍යය වෙන්නේ එකම වෙලාවේ. එකම රූපය එකම මොහොතේ පස් දෙනාටම වස්තුවක් හැටියට ඉදිරිපත්

වෙනවා. ඒ වගේ තමයි රහතන්වහන්සේලා අනාගාමී වහන්සේලා ඇතුළු ඔය කියපු 300 දෙනා වහන්සේලාම එක්කෙනෙකුගේ හිතක් දිහා එක වේලාවක බලාගෙන ඉන්නකොට අනිත් එක්කෙනා බලලා අයිත්වෙන්න ඕන මට බලන්න මම ඉක්මනට බලලා අයිත්වෙන්න ඕන අනිත් එක්කෙනාට බලන්න කියලා එහෙම අවශ්‍යතාවයක් නෑ. එකම මොහෙතේ ඒ ආරම්භණ භාවය අර ඔක්කෝටම තිබෙනවා. ඒක හරිම අමුතු ස්වභාවයක්. අපි වැඩිය මේ ගැන හිතන්නේ නෑ, අපි සාමාන්‍යයෙන් අපේ හිතට සරලව තේරෙන දෙයක් එක්කාසු කරගෙන අයිත් වෙන්න වෙන්න බලනවා.

සමහර කෙනෙකුට හිතන්නත් හරි මහන්සියක් වගේ දැනෙනවා. ඒක නිසා අතහැරලා දානවා. ඒ උනාට ඇත්තටම ගැඹුරින් බැලුවොත් එහෙම ඔහොම ස්වභාවයක් තිබෙනවා. එකම වෙලාවක ඒ සිය දෙනා වහන්සේම හිත යොදලා ඒ සිය දෙනා වහන්සේම එක්කෙනෙකුගේ සිතක් දකිනවා. දැකලත් තිබෙනවා. එහෙම වෙලා තිබෙන්නේ ඇයි? එහෙම වෙලා තිබෙන්නේ එකම මොහොතේදීම සිය දෙනාගේම සිත් වලට ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙන ගුණය ප්‍රත්‍යය වෙන ස්වභාවය එක වස්තුවක තිබේලා තිබෙන නිසා. ඒකයි මම මතක් කළේ.

ප්‍රශ්නයක් - ස්වාමීන්වහන්ස ගියපාර කලා කරපු කුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස ආරම්භණපච්චයෙන පච්චයො කියලා කලා කරපු තැන ගැනයි. දැන් ස්වාමීන්වහන්ස ශ්‍රී ලංකාවේ බෞද්ධයන් අතර තිබෙනවා පින් පොත කියලා එකක්. ඒක ලියනවා. ඒ වගේම අපි අහලා තිබෙනවා දුටුගැමුණු රජතුමාත් මරණාසන්න මොහෙතේ පිං පොත කාට හරි කියවන්න කිව්වා කියලා. ඒ වගේ අවස්ථාවලදී හිතෙනවා ඒ කලින්කරපු පිං ගැන ආස හිතීලා ලෝභ උනොත් අකුසලේකට නේද ඒක බලපාන්නේ කියලා?

පිළිතුර - එතැනදී නම් කියන්නේ කුසලයක් කුසල් සිතකින් මෙනෙහි කරනකොට ඒක දෙගුණ තෙගුණ වෙනවා කියලා. ඒ පරමාර්ථයෙන් තමයි පිං පොත කියනවන එක ඇතිවෙන්නේ. හැබැයි ඔය අතර මෙහෙම සිද්ධ වෙනවා. අපි සමහර අවස්ථාවලදී දැකලත් තිබෙනවා. එක්කෙනෙක් හිටියා අපේ අරණ්‍යයකට ඇවිල්ලා මල් කඩලා දෙනවා. වත් පිළිවෙත් කරනවා. ස්වාමීන් වහන්සේලාට උපස්ථාන කරමින් ඉන්නවා. ඒක මහා පුණ්‍ය භූමියක්. එයාට ඕන කම තිබුණා සක්විති රජ වෙන්න. ඉතින් එයා මොකක් හරි දෙයක් කරලා හරියට ඒක ගැන කියනවා. ‘මම අද අතුගෑවා. හොඳට හිත පැහැදීමෙන් අතු ගෑවා. මම හොඳට වන්දනා කළා. මල් කැඩුවා’ කියලා මෙයා කියනවා. කියලා ඒ ගැන හරිම ආස්වාදයක් කරනවා ඒකෙ විපාකයක් ගැන හිතලා. ඉතින් බලාගෙන යනකොට එයා හරියට ඒකට ලෝභ කරනවා. ආන්න ඒ වගේ අවස්ථාවලදී තමයි ඇතිවෙන්නේ ලෝභ චේතනාවල්. හැබැයි කුසලයත් එනවා. ඕකේ ප්‍රශ්නය වෙන්නේ කෙනෙකුට අහිනන්දනය කියන එක. කුසලයක් සිද්ධ කරලා පිං පොත කියන අවස්ථාවේදීත් කුසලය කියන එක අහිනන්දනය වත්දෝ කියලා. ඒක එහෙම නොවෙයි තිබෙන්නේ. එයාගේ හිතට තව කුසල් සිතක් ප්‍රභාෂ්වර හිතක් ඒ වාගේම තමන් කරපු දේ පිළිබඳව අනුමෝදනාවක් සිද්ධ

වෙන්නා වූ එකක්. ඒක බුදුරජාණන්වහන්සේ අනුමත කරලා තිබෙනවා. ඉඬ මොදකි පෙව්ව මොදකි කියන ඒක තමයි පිං පොත කියවන අවස්ථාවේදී වෙන්නේ. අපි බණ දේශනා කරනවා. පින්කම් කරනවා. දානමය පිංකමක් සිද්ධ කළහම අනුමෝදනාවක් කරනවා. අනුමෝදනාව කරන අවස්ථාවේදී එක්කෙනෙක් තමන් කරපු පිංකම පිළිබඳව අනුමෝදනා භාවයට පත්වෙනවා වෙන්න පුළුවන්. තව කෙනෙකුට මාන්තය ඇතිවෙන්න පුළුවන්. තව එක්කෙනෙක් දෘෂ්ඨි සහගත වෙනවා වෙන්න පුළුවන් අපි දන්නේ නෑ නමුත් ඒ අවස්ථාවේදී තමන් හොඳ දෙයක් සිද්ධ කරගත්තා යහපත් දෙයක් කරගත්තා කියලා හිතනකොට අනුමෝදනාව සිද්ධ වෙනවා. ඒක තමයි පිං පොත කියවීමේදී ඇති වෙන්නේ.

ජයන්ත මහත්මයා - බොහොම පින් ස්වාමීන්වහන්ස සවනට සිසිලස වෙනුවෙන් ඔබ වහන්සේට පාද නමස්කාරකොට පින් අනුමෝදන් කරනවා ඔබවහන්සේට කාල වේලාව නොබලා මේ අයුරින් අපිට ධර්මය අවබෝධ කරගැනීමට ඔබවහන්සේ දෙන අනුග්‍රහය පිළිබඳව. ස්වාමීන්වහන්ස එහෙම නම් අද සාකච්ඡාව මෙතකින් නිමාකිරීමට ඔබ වහන්සේට ගෞරවයෙන් යොමුවෙනවා. තෙරුවන් සරණයි!

ස්වාමීන්වහන්සේ - හොඳයි පින්වත්නි සෑම දෙනාටම තෙරුවන් සරණයි. මේ වෙසක් කාලයේ අපේ බුදුරජාණන්වහන්සේගේ බුදු සිතට ඒ සර්වඤ්ඤා ඥානයට පෙනිව්ව දැනිව්ව උන්වහන්සේගේ දර්ශනයට හොඳට යොමු වෙව්ව ධර්ම පරාසයක එක්තරා තිත් මාත්‍රයක් පමණක් ඉතාමත් පුංචි කොටසක් තමයි අපි මේ අරගෙන සාකච්ඡා කළේ. ඒ තුල මේ පින්වත් සෑම දෙනාගේම සිත භාවනානුසාරයෙන් ඒ ධර්ම මනසිකාරය පැත්තට හැරී ක්‍රියාත්මක උනා. ඒ ගැන හිතලා සතුටු වෙන්න. මෙයින් උපදවා ගත්තා වූ සියලු පින් සියලු කුසල ධර්මයන් අපි සෑමදෙනාටම යහපත පිණිස හේතු වේවා! කියලා මෙමතියෙන් ප්‍රාර්ථනා කරනවා වගේම මේ ධර්ම මණ්ඩපය හදාගෙන ඒවාගේම අවුරුදු ගානක් තිස්සේ ලෝකයාට දහම් බෙදාදීම කරගෙන ආවා වූ පින්වත් ලලිත් දළුවත්ත මහත්මයාටත් දරුවන්ටත් සෑම දෙනාටමත් ශාන්තියක් යහපතක් සැනසිල්ලක් වේවා! නිදුක් නිරෝගී දීර්ඝායුෂ වේවා! මහත්මයාට සුවසේ චතුරාර්ය ධර්මයන් අවබෝධ කරගෙන අමා මහා නිවනින් සැනසෙන්න ලැබේවා කියලා ප්‍රාර්ථනා කරන ගමන් පින්වත් ජයන්ත මහත්මයා මේ කටයුතු මෙහෙයවනවා, ප්‍රශ්න ඇසූ පින්වත් සියලු දෙනාටමත් අසාගෙන සිටින්නාවූ සෑම දෙනාටමත් ඉදිරි කාලයේදී මේවා අහලා ධර්ම ඥානය දියුණු කරගන්නා වූ පින්වත් සෑම සියලු දෙනාටම මේ උතුම් පින් බලයෙන් සහ ධර්මයේ ආනුභාව බලයෙන් නිරෝගී සෑප වේවා! දීර්ඝායුෂ වේවා! සුවසේ ධර්මය මෙනෙහි කරගෙන නිවැරදි ධර්මය හසු කරගෙන නිවැරදි ධර්මය මුණගස්සාගෙන නිවැරදි ධර්මය මෙනෙහි කරලා චතුරාර්ය සත්‍යය ධර්මයන් අවබෝධ කරගෙන උතුම් වූ නිර්වාණ ධාතුව අවබෝධ කරගෙන සසර දුකෙන් මිදේවා! ඒ සඳහා මෙය මාර්ග උපදේශයක් වේවා! කියලා මෙමතියෙන් ප්‍රාර්ථනා කරනවා. තෙරුවන් සරණයි!

සාධු! සාධු! සාධු!

සිලවන්තං ගුණවන්තං - පුඤ්ඤකම්බෙන්තං අනුත්තරං
දුල්ලබෙන මයා ලද්ධං - පස්සිතුං වන්දිතුං වරං
සාරිපුත්තාදි ථේරානං - ආගතං පටිපටියා
සද්ධා සිලං දයා වාසං - බුද්ධ පුත්තං නමා මහං

ඉහත සඳහන් ධර්ම දේශනාව

අති පුජ්‍ය හත්තේ ජිනාලංකාර ස්වාමීන්වහන්සේ විසින් දේශිතයි